

Sveriges väg mot Nato, kantad av identitetspolitik och bristfällig analys

Linus Hagström¹

Ganska snart efter det att Ryssland hade inlett sitt brutala invasionskrig mot Ukraina den 24 februari 2022 intensifierades svensk säkerhetspolitisk debatt. Alla riksdagspartier blev snabbt överens om att Sverige ska stärka sitt territoriella försvar, med kraftigt ökade försvarsanslag som följd (Regeringskansliet 2022). Därefter påkallade frågan om Natomedlemskap uppmärksamhet. Bara dryga två månader efter det att statsminister Magdalena Andersson uttalat att ett snabbt svenskt medlemskap i den transatlantiska försvarsalliansen ytterligare skulle kunna "destabilisera" säkerhetsläget (Larsson m.fl. 2022), lämnade representanter för Sverige och Finland tillsammans in ländernas medlemsansökningar den 18 maj 2022.

Hur kunde svensk säkerhetspolitik förändras så hastigt och så i grunden, efter mer än 200 års alliansfrihet? Detta är särskilt förbryllande med tanke på Sveriges till synes inrotade säkerhetspolitiska identitet, som just alliansfri (och tidigare neutral) stat (Agius 2013). Sociala fenomen, så som identiteter, har analytiskt värde eftersom de förväntas ändras långsamt och möjliggöra politisk handling på ett förutsägbart sätt (se t.ex. Hansen 2006). I ljuset av detta är det befogat att fråga hur beslutet att ansöka om ett svenskt medlemskap i Nato blev politiskt möjligt.

Jag började forska om den svenska Natodebatten för några år sedan. Bakgrunden är att en kollega och jag i juni 2015 publicerade en debattartikel i *Dagens Nyheter*, där vi argumenterade emot ett svenskt Natomedlemskap (Hagström & Lundborg 2015a). Reaktionen i traditionella och sociala medier, liksom på min arbetsplats Försvarshögskolan, var snabb, kritisk och bitvis fientlig. *Dagens Nyheter* (2015) huvudledare dagen därpå gjorde gällande att vi helt tycktes "ha accepterat Vladimir Putins perspektiv" och *Svenska Dagbladet* (2015) skrev att vi förmedlade "Kremls synsätt". I tidningarnas kommentarsfält och på Twitter förlöjligades och misstänkliggjordes min medförfattare och jag än mer, med anklagelser om landsförräderi som kronan på verket.

Den här erfarenheten, som jag redan har skrivit om (Hagström 2021a), inspirerade mig senare att analysera den svenska Natodebatten 2014–2018, med hjälp av ett material bestående av samtliga 354 debatt- och ledarartiklar av relevans i Sveriges fyra största dagstidningar

1 Ph.D., professor, Försvarshögskolan, <linus.hagstrom@fhs.se>. Hagström vill tacka Leena Vastapuu och andra redaktörer för *Kosmopolis* för deras inbjudan att skriva denna artikel liksom för konstruktiva kommentarer på tidigare utkast. Han vill även framföra sitt tack till alla de som läste och gav värdefulla synpunkter på de fyra kulturartiklar som essän är baserad på: Linus Hagström, "När alla blir landsförrädare". *Dagens Arena*, 17.4.2021. <https://www.dagensarena.se/essa/nar-alla-bli-landsforradare/>; "Förlöjliga inte svenska Natomotståndare". *Aftonbladet*, 8.4.2022. <https://www.aftonbladet.se/kultur/a/mrjxvv/linus-hagstrom-om-nato-debatten-i-sverige>; "Debatten om Nato begriper inte begreppen". *Aftonbladet*, 21.6.2022. <https://www.aftonbladet.se/kultur/a/v5RD44/linus-hagstrom-om-nato-debatten>; "Pedanteri kännetecknar den svenska viljan att gå med i Nato". *Dagens Nyheter*, 29.6.2022. <https://www.dn.se/kultur/linus-hagstrom-pendateri-har-utmarkt-den-svenska-viljan-att-ga-med-i-nato/>, 9.9.2022.

(*Aftonbladet*, *Dagens Nyheter*, *Expressen* och *Svenska Dagbladet*), en omfattande Twitterdebatt och intervjuer med debattörer på båda sidor (Hagström 2021b). Mot bakgrund av denna forskning är jag inte alls förvånad över Sveriges snabba säkerhetspolitiska kursändring. Tvärtom framstår beslutet som logiskt i ljuset av hur debatten strukturerades 2014–2018. Precis som jag redan anade av responsen på debattartikeln 2015, förefaller en förändrad svensk identitetskonstruktion ha varit en central faktor (Hagström & Lundborg 2015b). Beslutet att ansöka om medlemskap i Nato följde också besluten om att återuppta planeringen av ett svenskt totalförsvar 2015 och att återinföra värnplikten 2017, vilka båda motiverades med hänvisning till ett förändrat säkerhetsläge efter Rysslands illegala annektering av Krimhalvön 2014.

Jag vill betona att jag inte längre entydigt är emot ett svenskt Natomedlemskap men däremot skeptisk utifrån att jag uppfattat den analys och debatt som föregick beslutet som bristfälliga. Jag skulle kort sagt ha velat bli övertygad av klara och tydliga säkerhetspolitiska argument. Syftet med denna essä är varken att argumentera för att Sverige borde ha avstått från att ansöka om Natomedlemskap, eller att själv erbjuda den typ av fullödig analys som jag tycker saknas. I stället kommer jag först att nagelfara det helt dominerande argumentet för att Sverige ska gå med i Nato: Ryssland som ett hot mot *Sverige* efter landets aggression mot Ukraina. Därefter kommer jag att diskutera identitetsaspekter i den svenska Natodiskussionen 2022, i ljuset av min tidigare forskning. Essäns tredje avsnitt lyfter fram några centrala säkerhetspolitiska begrepp, vilka har dolts genom att den svenska debatten i så stor utsträckning har handlat om identitet snarare än om säkerhetspolitik. Essän avslutas genom en kort diskussion om säkerhetspolitikens inneboende osäkerhet.

Ryssland som hot mot Sverige?

I analysen och debatten har mantrat upprepats om att Sverige bör bli medlem i Nato som en logisk och nödvändig konsekvens av Rysslands aggression mot Ukraina. Svenska Nato-förespråkare har hävdats att "verkligheten" (t.ex. Strömberg 2022) och "världen" (t.ex. Suhonen 2022) "har förändrats", även om vissa ibland har invänt att den verklighet som befogar ett svenskt Natomedlemskap faktiskt har funnits där "hela tiden" (t.ex. Hökmark 2022). Den departementsrapport som publicerades 13 maj 2022, och kom att ligga till grund för Sveriges Natoansökan fem dagar senare, upprepade på ett liknande sätt nära tjugo gånger att Sverige befinner sig i ett "nytt", "förändrat" och "försämrat" säkerhetspolitiskt läge" (Utrikesdepartementet 2022). Genom att återkommande repetera den fras som upprepats med stigande frenesi sedan 2014 försökte även denna rapport slå fast fenomenet utan att klargöra exakt i vad det består. Rapporten gick bortom mantrat endast genom att hävda att fortsatt alliansfrihet skulle göra Sverige mer sårbart. Anledningen uppgavs vara att Ryssland tidigare har attackerat alliansfria stater men aldrig Natomedlemmar. Rapporten påstod vidare att Natos försvarsgarantier skulle minska risken för ryskt agerande mot svenskt territorium, exempelvis Gotland, i början av en konflikt, och "höja tröskeln för militära konflikter [...] i norra Europa" (Utrikesdepartementet 2022, 33).

I en svensk kontext har de flesta behandlat hypotesen att Ukraina blev attackerat på grund av sin alliansfrihet som en sanning. Den alternativa hypotesen om ett möjligt samband mellan Rysslands angrepp och det faktum att Ukraina under senare år har fördjupat sitt samarbete med Nato och uttryckt en vilja att bli Natomedlem har däremot knappt diskuterats eller snabbt förkastats med hänvisning till att Ukraina själv måste få välja sina internationella samarbeten. Forskare har bara börjat diskutera hur Rysslands fullskaliga invasionskrig bäst ska förklaras,² och troligtvis kommer båda hypoteserna att visa sig gravt förenklade. Framtida forskning behöver sannolikt beakta och väga omständigheter på flera olika nivåer, det vill säga allt från Vladimir Putins psykologiska profil till storryska identitetsdiskurser, och vidare till obalanser i den internationella fördelningen av makt.

Exakt vad Rysslands krig mot Ukraina betyder för Sverige, med landets annorlunda geografiska läge och långt mer underordnade roll i ryska identitetskonstruktioner, diskuterades varken i departementsrapporten eller i samhällsdebatten. Det är svårt att göra en fullödig analys av hotet mot Sverige här – det vill säga enligt den gängse definitionen militär kapacitet plus aggressiv intention (Walt 1990). Av Ukrainafallet kan vi dock lära att rysk militär har betett sig mer brutalt än vad många trodde var möjligt, men också att Rysslands militära förmåga ser svagare ut än vad som tidigare har antagits. För att slå fast att verkligheten och världen verkligen har förändrats på ett sätt som på allvar kan bli farligt även för Sverige krävs en mer rigorös och förutsättningslös analys av Ryssland som hot. Denna fråga, huruvida Ryssland utgör ett hot mot Sverige, ska knappast besvaras på ett binärt sätt – ja eller nej – utan varje seriöst försök att hantera den förutsätter möjlighet till gradering och sannolikhetsberäkning. Då analys av detta slag är genuint komplex, och rör sådant vi inte fullt ut kan nå kunskap om – främst andras intentioner och hur de kan påverka framtida handling – tenderar hotanalys i stället att påverkas av identitetspolitik (se t.ex. Campbell 1992; Hansen 2006).

Identitet och svensk säkerhetspolitik

Enligt en konventionell definition syftar säkerhetspolitik till att skydda en stats territorium och befolkning. Staters behov av fysisk säkerhet förväxlas dock förvånansvärt ofta med ett annat behov: ontologisk säkerhet eller identitetssäkerhet (se t.ex. Steele 2005; Mitzen 2006). Den svenska säkerhetspolitiska analysen och debatten under våren 2022 föreföll i stor utsträckning avsedd att säkra just svensk identitet. Natoförespråkare har ibland korrekt förstått svensk alliansfrihet som ett uttryck för identitet (Huitfeldt 2022), men identitetsaspekter var minst lika centrala i deras egen argumentation, särskilt viljan att tillhöra ”väst”. Ett talande exempel var när Moderaternas partiledare Ulf Kristersson i mars 2022 sa att Sverige bör gå med i Nato för att ”Vi tillhör väst, vi tillhör den fria världen” (*SVT nyheter* 2022). ”Väst” har i den svenska Natodebatten och det offentliga samtalet mer generellt regelmässigt omtalats som om det vore ett konkret avgränsat geografiskt område eller en entydig uppsättning värderingar, trots att det tveklöst handlar om en identitet. ”Väst” har vidare förståtts som Rysslands motsats – som något vi fullt ut kan tillhöra endast genom att gå med i Nato.

2 Se exempelvis artiklar i forumet ”War in Ukraine” publicerade i *Contemporary Security Policy* 43(3), inte minst Götz & Staun (2022).

Två skilda föreställningar om svensk identitet sågs även konkurrera i den svenska Nato-debatten 2014–2018. Hela 65 procent av debatt- och ledarartiklarna under perioden propagerade för ett svenskt Natomedlemskap medan endast 35 procent argumenterade emot det. I princip alla debattörer uttryckte en identitet baserad på realism, ansvar och demokrati, även om de fyllde denna med konkurrerande innehåll. Många av artiklarna beskyllde omvänt motståndarnas argument för att vara känslostyrda, när säkerhetspolitisk debatt enligt dem borde baseras på fakta och rationell analys. Eftersom ”emotionell identitetspolitik” i det närmaste har blivit ett skällsord i samhällsdebatten, som förknippas med det *andra* lägre argument eller debattstil, är det viktigt att betona att sådan politik drevs av de allra flesta debattörer oavsett sida. (Hagström 2021b.)

Såväl Natoförespråkare som Natomotståndare förmedlade känslor av rädsla, ilska och besvikelse i relation till Ryssland och sympatier med Finland, Baltikum och Europa. De skiljde sig åt såtillvida att Natomotståndarna (minus ledande socialdemokrater) som regel skapade sin identitet genom att uttrycka *stolthet* över svensk alliansfrihet, *rädsla* för stormaktspolitiken som helhet (inklusive Ryssland men även USA och Kina) och *skam* över att Sverige under senare år har närmat sig Nato. Natoförespråkarna uttryckte omvänt *stolthet* över Sverige som EU-medlem och värderingsmässigt en del av ”väst”, *rädsla* för Ryssland, och *skam* över att Sverige inte tillräckligt har bejakat sin lojalitet med ”väst” genom att ansöka om Natomedlemskap. Även om Socialdemokraterna höll fast vid sitt Natomotstånd till och med 18 maj i år, visar min analys att partiets ledarskikt i stort sett skrev under på ja-sidans identitetskonstruktion redan under åren 2014–2018 (Hagström 2021b). De betraktade Ryssland som det enda möjliga hotet, och USA och Nato som delar av lösningen. De uttryckte vidare att Sveriges ”agerande får konsekvenser för Finland” (Wallström & Hultqvist 2016). Andra, som Mats Bergquist – en svensk veterandiplomat som står Socialdemokraterna nära och som deltog i den finska Natoutredningen 2016 – har än tydligare inskräpvt att Sverige inte kan gå med i Nato utan Finland (Hammargren 2016). Eftersom deras identifikation med Finland har varit så stark går det att dra slutsatsen att Socialdemokraternas ledarskikt tidigt band sig att göra samma strategiska vägval som Finland.³ Därmed var Socialdemokraternas position väl förberedd för en ändrad säkerhetspolitisk linje, i synnerhet om Finland först skulle välja att gå med i Nato.

Svenska ledar- och debattartiklar 2014–2018 diskuterade dock inte bara Sverige och Nato, utan det var också ett påtagligt fokus på politiska motståndare och deras påstådda tillkortakommanden. De som inte rakt av accepterade ett svenskt Natomedlemskap förlöjligades och misstänkliggjordes ofta som ”Putinkramare”, ”landsförrädare” och liknande. På Twitter handlade debatten knappt alls om sakfrågan utan bestod *huvudsakligen* av personangrepp, där Natomotståndare blev föremål för tio gånger så många negativa inlägg som Natoförespråkare. Antalet positiva inlägg var däremot närmast jämnstort. Medan Natomotståndare regelmässigt kallades ”nyttiga idioter”, ”desinformatörer”, ”ryska agenter”, ”Putinister” och ”femtekolonnare”, fanns bara enstaka liknande beskrivningar av Natoförespråkare – exempelvis uppgavs en

3 Än tydligare uttryck för svensk identifikation med Finland hördes återkommande under våren 2022. Se exempelvis Haglund (2022).

vara ”agent åt [den numera avlidna amerikanska senatoren för republikanerna] John McCain”. Att beskyllas för att vara amerikansk eller brittisk agent är dock kvalitativt annorlunda än att kallas rysk agent; då de flesta svenskar betraktar USA och Storbritannien som vänskapligt sinnade länder uppfattas Ryssland allmänt som ett hot eller till och med en fiende. (Hagström 2021b.)

I mina intervjuer med debattörer berättade framför allt Natomotståndare om hur obehagligt det var att delta i den säkerhetspolitiska debatten och hur de själva och andra har utsatts för negativa tillmälen, sociala sanktioner och direkta hot. Vissa beskrev självrensning som en strategi för att undvika stigmatisering och repressalier. Vilka som utsatts för flest personangrepp i en fråga ger tveklöst en fingervisning om vilka identitetskonstruktioner som dominerar debatten och för närvarande ses som politiskt mest korrekta. (Hagström 2021b.)

Jag bedömer att det även under våren 2022 har varit en stor slagsida i den säkerhetspolitiska analysen och debatten till förmån för uttalade Natoförespråkare. Framtida forskning får utvisa dess exakta utbredning och styrka men i många mediala sammanhang har Natomotståndare varit i minoritet eller inte alls syns till. Flera journalister som under denna period försökte få mig att ställa upp på intervjuer berättade hur svårt det var för dem att hitta Natomotståndare bland svenska säkerhetspolitiska experter. ”Säkerhetspolitisk expertis” förefaller under våren 2022 alltmer ha kommit att karakteriseras av förmågan att göra analys som underlättar och i alla fall inte försvårar ett svenskt Natomedlemskap, och det är lätt att förstå varför experter med ”fel” analys kan ha valt att hålla tyst av rädsla för att få sin roll och kompetens offentligt ifrågasatta.

Från vårens offentliga diskussion finns också otaliga exempel på hur Natomotståndare och Natoskeptiker fortsatt har förlöjligats och misstänkliggjorts. Jag kan ta mig själv som exempel. Trots att jag själv under denna tid inte har uttalat mig emot ett Natomedlemskap, blev även jag återigen föremål för den typen av påhopp. I samband med att jag publicerade de kulturartiklar som denna text är baserad på, fick jag exempelvis mejl av en läkare som anklagade mig för att vara ”Putinhängare”, samtidigt som en företagare kallade mig för ”femtekolonnare” på Twitter och andra inlägg menade att jag utgör en säkerhetsrisk eller är en ”nyttig idiot” som inte borde få jobba på Försvarshögskolan. Den som i sin analys på minsta sätt avviker från dominerande säkerhetsnarrativ tenderar alltså att buntas ihop med något som är känt och hatat – i det här fallet Putins Ryssland. Ett stort antal inlägg i sociala medier har också förlöjligat min analys och ifrågasatt min legitimitet som expert, inte sällan genom att först felrepresentera mig eller analysen. En pensionerad diplomat betecknade mig exempelvis som ”Japanolog”, medan en annan klassificerade en av mina artiklar som ”akademiskt svammel”. Även avlägsna kollegor på Försvarshögskolan har i sociala medier bidragit till att offentligt försöka underminera min legitimitet som expert.

Vad den säkerhetspolitiska analysen och debatten har förbisett

När önskan att konstruera en säker identitet överordnas allt, tenderar den säkerhetspolitiska analysen och debatten att förenklas på ett sätt som rimmar illa med den akademiska forskningens krav på diskussion av begrepp och erkännande av osäkerhet.

Det mest uppenbara exemplet på den första tendensen var att den svenska Natodiskussionen sällan klarlade vad o/säkerhet egentligen består i eller hur man känner igen sådana fenomen om man skulle se dem. Säkerhetsbegreppet är förvisso erkänt komplicerat och Arnold Wolfers (1952) definierade det redan på 1950-talet både som ”avsaknaden av hot mot förvärvade värden” och ”avsaknaden av rädsla”. Problemet med den första definitionen är att de flesta hot inte realiserar, och när de väl gör det spelar det roll hur hotbilder formulerades och motverkades. Problemet med Wolfers andra definition är att rädsla genomsyrar även militärt starka stater, och brukar motivera deras upprustning och aggression (se t.ex. Campbell 1992). Om ”hot” alltid fastställdes genom att kallhamrat avgöra militär kapacitet plus aggressiv intention, är det exempelvis tveksamt om Putin hade kunnat argumentera för att Ukraina utgjorde ett hot mot Ryssland i februari 2022 (The Kremlin 2022).

Säkerhetiseringsteorin har under senare decennier satt fokus på det faktum att politiker och debattörer ”pratar fram” hot på detta sätt (Buzan m.fl. 1998). Mantrat om ett försämrat säkerhetspolitiskt läge är ett skolboksexempel på säkerhetisering i en svensk kontext. Analysen av säkerhetisering riskerar dock att bli alltför inåtvänd. Ryssland har tveklöst säkerhetiserats runt om i världen under senare år. Landets angrepp på Ukraina visar emellertid att analysen inte kan stanna där. De stater och aktörer som blir föremål för säkerhetisering kan ibland utföra fasansfulla illdåd mot andra stater eller etiska grupper. Det behövs därför skarpere metoder för att särskilja säkerhetisering av hot som löper större risk att realiserar från de som är mer orealistiska. Utöver kapacitet och intentioner bör hotanalysen även beakta den internationella politikens *sociala* dynamik, det vill säga i enlighet med säkerhetiseringsteorin. Eftersom själva observationen och tolkningen av sociala fenomen påverkar det som observeras och tolkas bör frågan ställas hur länders hotbilder, identitetskonstruktioner och ageranden för att skydda sig själva samverkar med framväxten av reella hot.

Analysen och debatten inför en svensk Natoansökan har inte bara undvikit att definiera eller kritiskt diskutera vad säkerhet är, utan också förbisett olika potentiella ”säkerhetsdilemman”. Natoförespråkare har ibland jämfört ett svenskt Natomedlemskap med en ”hemförsäkring” (Larsson m.fl. 2022), men jämförelsen haltar eftersom införskaffandet av en hemförsäkring varken påverkar potentiella inbrottstjuvar eller risken att råka ut för olyckor. Att gå med i Nato har sålunda framställts som en närmast teknokratisk och riskfri manöver. Departementsrapporten, liksom den säkerhetspolitiska diskussionen som helhet, framhöll den så kallade ”transitionsperioden”, från det att en ansökan har skickats in till dess att Sverige blivit fullvärdig Natomedlem, som enda egentliga risk. Enligt litteraturen om säkerhetsdilemmat uppfattar dock stater varandras upprustning och allianser som aggressiva snarare än defensiva, vilket tenderar att leda till successiv upptrappning (Herz 2003). Politiker på alla sidor har upprepat att Sverige självklart ska bestämma över sin egen säkerhetspolitiska linje (se t.ex. Holmström 2021; Linde 2022), men sådant beslutsfattande måste lika självklart beakta alla tänkbara konsekvenser av Sveriges vägval.

Vidare visade endast uttalade Natomotståndare någon som helst kännedom om risken för så kallade ”alliansdilemman” (se t.ex. Svenska Freds 2022). Intressant nog lanserade Natoförespråkarna två delvis motstridiga narrativ om Nato, vilka också återspeglades i den

departementsrapport som låg till grund för Sveriges Natoansökan (Utrikesdepartementet 2022, 38–39). Enligt ett ”musketörsnarrativ”, där principen ”alla för en” råder, garanterar Natos Artikel 5 svensk säkerhet vid ett medlemskap. Detta är det huvudsakliga argumentet för att ansöka om medlemskap. Men när Natoskeptiker skulle lugnas lyftes i stället Natos egenskap som mellanstatlig organisation fram, det vill säga för att inskräpa att alla medlemsstater kan avgöra om och när de vill delta med trupp i krig och konflikter (se t.ex. *Svenska Dagbladet* 2022). Motsättningen mellan de två narrativen är uppenbar och reflekteras i de dubbla rädslorna för att bli övergiven av sina allianspartners och att bli indragen i deras krig. Glenn H. Snyder (1984) har analyserat hur rädslornas styrka och relevans skiljer sig beroende på kontext, men kärnan i dessa alliansdilemman är att allianser varken är helt riskfria eller beständiga.

Även maktbegreppet glömdes förvånansvärt ofta bort i den svenska debatten och analysen, förutom i det korrekta konstaterandet att Ryssland utövar illegitim våldsmakt mot Ukraina. Därutöver har det funnits ett mått av önsketänkande, särskilt bland Natoförespråkare, om en internationell ordning baserad på gemensamma värderingar och fri från makt. Turkiets krav för att godkänna Sverige och Finlands ansökningar, och inte minst Sveriges eftergifter under sommaren 2022, avslöjade dock snart Nato som en allians baserad på gemensamma *intressen*, med intern maktutövning som en högst påtaglig realitet för att avgöra vilka intressen som ska värderas. Makt i internationell politik baseras dock inte bara på tvångsmakt och militär kapacitet utan förmågan att framgångsrikt definiera begrepp, sprida narrativ om verkligheten/världen och etablera identiteter är central. Rysslands folkrättsvidriga invasion av Ukraina är bara ett av många fall som illustrerar hur sådana narrativ kan möjliggöra våldsanvändning genom konstruktionen av en kränkt och förbittrad identitet och en motpart som beskrivs som roten till all ondska (se t.ex. Hagström 2021c).

Säkerhetspolitikens inneboende osäkerhet

Den beslutsprocess som ledde fram till en svensk ansökan om Natomedlemskap var så snabb att det svenska folkets vilja varken hann testas genom folkomröstning eller mellanliggande val. Denna process bekräftar bilden av ett politikområde där andra spelregler gäller. När en fråga har säkerhetiserats framstår det i många fall som logiskt att ”suveränen” – här: den svenska regeringen – vidtar extraordinära åtgärder. Även om det inte klart uttalades, går det på basis av hur det svenska beslutet fattades att konstatera att något som liknar ett undantagstillstånd rådde i Sverige under våren 2022. Detta var för övrigt också det budskap som en pensionerad kommandör förmedlade till mig i en mejlväxling. Hans budskap var: Sluta krångla till saker! Han lät mig förstå att jag som professor i statsvetenskap med inriktning mot säkerhetspolitik vid Försvarshögskolan i stället borde hjälpa regeringen att fatta *rätt* beslut så snabbt som möjligt.

Den här typen av enväldig säkerhetspolitik förutsätter och tenderar att göra anspråk på säker kunskap, och kräver därtill en säker och tydlig idé om den egna identiteten. När alla tvingas välja sida och ingen ambivalens tillåts, döljs eller undermineras politiken. Detta är djupt ironiskt då både kunskap och identitet egentligen karakteriseras av stor osäkerhet. Även

säkerhetsbedömningar är fundamentalt osäkra, trots alla påståenden om motsatsen. En bred, öppen och intellektuellt rigorös analys och debatt är faktiskt även säkerhetspolitiskt viktig, eftersom den introducerar nödvändig komplexitet och minskar risken för grupptänkande (om grupptänkande, se t.ex. t'Hart 1994). Den krävs också för att garantera att vi i vår iver att skydda demokratin inte betar oss lika odemokratiskt som dem vi vill skydda oss mot.

Referenser

- Agius, Christine (2013): *The social construction of Swedish neutrality: Challenges to Swedish identity and sovereignty*. Manchester: Manchester University Press.
- Buzan, Barry, Ole Wæver & Jaap de Wilde (1998): *Security: A new framework for analysis*. Boulder: Lynne Rienner.
- Campbell, David (1992): *Writing security: United States foreign policy and the politics of identity*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Dagens Nyheter* (2015): "Kreml styr inte Sverige". *Dagens Nyheter*, 10.6.2015. <https://www.dn.se/ledare/huvudledare/kreml-styr-inte-sverige/>, 9.9.2022.
- Götz, Elias & Jørgen Staun (2022): "Why Russia attacked Ukraine: Strategic culture and radicalized narratives". *Contemporary Security Policy*, 43(3), 482–497.
- Haglund, Fredrik (2022): "Andersson om säkerhetspolitiken: Sverige och Finland delar framtid". *Europaportalen*, 3.5.2022. <https://www.europaportalen.se/2022/05/andersson-sverige-och-finland-delar-framtid/>, 9.9.2022.
- Hagström, Linus (2021a): "Becoming a traitor". *Life Writing*, 18(1), 135–143.
- Hagström, Linus (2021b): "Disciplinary power: Text and body in the Swedish NATO debate". *Cooperation and Conflict*, 56(2), 141–162.
- Hagström, Linus (2021c): "Great power narcissism and ontological (in)security: The narrative mediation of greatness and weakness in international politics". *International Studies Quarterly*, 65(2), 331–342.
- Hagström, Linus & Tom Lundborg (2015a): "Natomedlemskap gör Sverige mindre säkert". *Dagens Nyheter*, 9.6.2015. <https://www.dn.se/debatt/natomedlemskap-gor-sverige-mindre-sakert/>, 9.9.2022.
- Hagström, Linus & Tom Lundborg (2015b): "Nato-förespråkarnas argumentation alltför förenklad". *Dagens Nyheter*, 12.6.2015. <https://www.dn.se/debatt/repliker/nato-foresprakarnas-argumentation-alltfor-forenklad/>, 9.9.2022.
- Hammargren, Bitte (2016): "Natoansökan skapar fler problem än lösningar". *Utrikesmagasinet*, maj 2016. <https://www.ui.se/utrikesmagasinet/analyser/2016/maj/natoansokan-skapar-fler-problem-an-losningar/>, 9.9.2022.
- Hansen, Lene (2006): *Security as practice: Discourse analysis and the Bosnian war*. London: Routledge.
- Herz, John H. (2003): "The security dilemma in international relations: Background and present problems". *International Relations*, 17(4), 411–416.
- Huitfeldt, Jörgen (2022): "Före Natobeslutet visste vi vilka vi var – men nu?". *Dagens Nyheter*, 23.5.2022. <https://www.dn.se/ledare/jorgen-huitfeldt-fore-natobeslutet-visste-vi-vilka-vi-var-men-nu/>, 9.9.2022.
- Holmström, Mikael (2021): "Centern kritiserar Hultqvist för Nato-uttalande". *Dagens Nyheter*, 21.12.2021. <https://www.dn.se/sverige/centern-kritiserar-hultqvist-for-nato-uttalande/>, 9.9.2022.
- Hökmark, Gunnar (2022): "Sluta romantisera neutraliteten – vi vek oss för nazisterna". *Göteborgs-Posten*, 10.5.2022. <https://www.gp.se/debatt/sluta-romantisera-neutraliteten-vi-vek-oss-f%C3%B6r-nazisterna-1.72349655>, 9.9.2022.
- Larsson, Lars, Maria Davidsson & Peter Wallberg (2022): "Natoansökan skulle destabilisera läget". *Svenska Dagbladet*, 8.3.2022. <https://www.svd.se/a/47gPRR/moderaterna-kraver-snabb-natoanalys>, 9.9.2022.

- Linde, Ann (2022): Tal av utrikesminister Ann Linde vid Folk och Försvars Rikskonferens 2022. Regeringskansliet, 11.1.2022. <https://www.regeringen.se/tal/2022/01/tal-av-utrikesminister-ann-linde-vid-folk-och-forsvars-rikskonferens-2022/>, 9.9.2022.
- Mitzen, Jennifer (2006): "Ontological security in world politics: State identity and the security dilemma". *European Journal of International Relations*, 12(3), 341–370.
- Regeringskansliet (2022): Överenskommelse mellan riksdagens partier om det militära och civila försvaret. Regeringskansliet, 16.3.2022. <https://www.regeringen.se/artiklar/2022/03/overenskommelse-om-det-militara-och-civila-forsvaret/>, 9.9.2022
- Snyder, Glenn H. (1984): "The security dilemma in alliance politics". *World Politics*, 36(4), 461–495.
- Steele, Brent J. (2005): "Ontological security and the power of self-identity: British neutrality and the American Civil War". *Review of International Studies*, 31(3), 519–540.
- Strömberg, Maggie (2022): "Wallström: Finns inget alternativ till Nato". *Svenska Dagbladet*, 15.5.2022. <https://www.svd.se/a/Ear052/wallstrom-om-nato-man-kan-inte-sura-och-se-tillbaka>, 9.9.2022.
- Suhonen, Daniel (2022): "Vladimir Putin har dödat vårt lands alliansfrihet". *Aftonbladet*, 23.4.2022. <https://www.aftonbladet.se/ledare/a/a7Q9Ma/vladimir-putin-har-dodat-vart-lands-alliansfrihet>, 9.9.2022.
- Svenska Dagbladet* (2015): "Nu är vi närmare Nato än någonsin, bra". *Svenska Dagbladet*, 9.6.2015. <https://www.svd.se/a/f9514d6e-8f3a-4082-aadc-096b234b97cc/nu-ar-vi-narmare-nato-an-nagonsin-bra>, 9.9.2022.
- Svenska Dagbladet* (2022): "5 punkter: Så kan ett Natomedlemskap se ut". *Svenska Dagbladet*, 22.4.2022. <https://www.gp.se/nyheter/sverige/5-punkter-sa-kan-ett-natomedlemskap-se-ut-1.71078377>, 9.9.2022.
- Svenska Freds (2022): Ett medlemskap i NATO gör varken Sverige eller världen säkrare, 14.4.2022. <https://www.svenskafreds.se/upptack/forsvars-och-sakerhetspolitik/nato-gor-oss-inte-sakrare/>, 9.9.2022.
- SVT nyheter* (2022): "Kristersson om Natomedlemskap: Sverige inte neutralt längre". *SVT nyheter*, 23.3.2022. <https://www.svt.se/nyheter/kristersson-om-natomedlemskap-sverige-inte-neutrala-langre>, 9.9.2022.
- t'Hart, Paul (1994): *Groupthink in government: A study of small groups and policy failure*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- The Kremlin (2022): Address by the President of the Russian Federation, 21.2.2022. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828>, 9.9.2022.
- Utrikesdepartementet (2022): *Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge – konsekvenser för Sverige*. Ds2022:7. https://www.regeringen.se/49a4b7/contentassets/b33a04c7ad954881ad6a571dc8553dbe/ett-forsamrat-sakerhetspolitiskt-lage---konsekvenser-for-sverige_webb.pdf, 9.9.2022.
- Wallström, Margot & Peter Hultqvist (2016): "Inte aktuellt ändra svenska säkerhetspolitiska doktrinen". *Dagens Nyheter*, 8.9.2016. <https://www.dn.se/debatt/inte-aktuellt-andra-svenska-sakerhetspolitiska-doktrinen/>, 9.9.2022.
- Walt, Stephen M. (1990): *The origins of alliances*. Cornell: Cornell University Press.
- Wolfers, Arnold (1952): "National security' as an ambiguous symbol". *Political Science Quarterly*, 67(4), 481–502.